

Адаптація іноземних студентів до навчання на ПВІ як феномен психологічних та психолінгвістичних питань.

Гайдарова А.В.

Щорічно на Україну приїжджає велика кількість іноземних студентів для одержання вищої освіти, і кожний з них неминуче повинен пройти складний шлях адаптації. Студент-іноземець опиняється в ситуації подвійної адаптації: адаптація до умов конкретного вузу й адаптація до інокультурного середовища. На наш погляд, що ці два компоненти адаптації взаємозалежні. Потрапляючи в інокультурне середовище, іноземцям доводиться адаптуватися до неї з різних позицій: як представникам своєї соціокультури, із властивими їй особливостями, традиціями, звичаями, стереотипами поведінки й системою цінностей; як особистостям з певними психо- фізіологічними особливостями; як суб'єктам діяльності педагогічного середовища і як об'єктам впливу цього середовища на особистість. Їм доводиться пристосовуватися також до інтернаціонального складу навчальних груп, де вчать представники різних народів, культур, віросповідань.

Враховуючи, що студенти - іноземці, виникає потреба в дослідженні психологічних чинників впливу також етнопсихологічних рис характеру, архетипних ознак на процес адаптації. Існує необхідність поглиблення і уточнення взаємозв'язків між теоретичним обґрунтуванням проблеми і розробкою активних методів корекції адаптационних проявів студентів-іноземців в перший рік навчання в етнокультурному середовищі. Таким чином, цілком логічною і закономірною є особлива увага до поняття адаптації як з боку теорії (Г.О. Балл, Ю.А. Урманцев, Р.М. Грановська, Т.Б. Карцева, А.А. Налчаджян), так і у контексті розв'язання широкого кола прикладних психологічних, психофізіологічних, етнопсихологічних, і соціально-психологічних проблем (М.Й. Боришевський, О.І. Борисенко, І.С. Кон, та ін.). Особливе місце у загальному руслі згаданої проблематики займають дослідження особливостей адаптації особистості до навчання (В.І. Медведєв, Ю.М. Забродін, Н.Д. Завалова, А.Г. Кузнецов та ін.) та

психолінгвістичних питань (Л. Виготський, А. Леонтьєв, А. Лурія). Водночас ряд теоретичних і прикладних аспектів даної проблеми залишаються поки що недостатньо з'ясованими.

Адаптаційний процес слід розглядати з різних сторін його протікання, тобто на рівнях міжособистісних відносин, індивідуальної поведінки, базових психічних функцій, психофізіологічної регуляції, фізіологічних механізмів забезпечення діяльності, функціонального резерву організму, здоров'я. Серед цих факторів роль, що вирішує, відіграє психічна адаптація, значною мірою, що виявляє вплив на адаптаційні процеси, що здійснюються на інших рівнях. Показником успішності психічної адаптації є, насамперед, досягнення можливості виконання основних завдань діяльності іноземним студентом. У якості критеріїв адаптації студентів до навчальної діяльності використовуються об'єктивні (успішність, показники суспільної активності, професійної спрямованості, стабілізація уваги, пам'яті, мислення, відсутності явних ознак стомлення) і суб'єктивні (відношення до навчальних предметів, до одержуваних знань, задоволеність процесом навчання, задоволеність колективом і з сформованими в ньому відносинами). Найбільш загальне розуміння психологічної адаптації до нових незнайомих умов, як відомо, передбачає формування психологічних механізмів, завдяки яким особистість забезпечує собі безпеку й адекватну орієнтацію в новій ситуації. При успішній адаптації особистість одержує можливість максимальної самореалізації в умовах навчання у вузі й майбутньої соціальної реалізації.

В останні роки в Україні росте кількість студентів із країн Азії, переважно - з Китаю. Одним із провідних механізмів адаптації іноземних студентів до нових реалій життя є вивчення мови лінгвосоціокультурного оточення. Але, неможливо ефективно викладати іноземну мову, не знаючи, яким чином учні опановують мову, які інтелектуальні й емоційні особливості виявляються в цьому процесі.

Про те, що свідомість і мислення людини нерозривно пов'язано з його рідною мовою, вказував у роботі «Мозок і психіка» А.Р. Лурія. Він

пояснював механізми психічних процесів таким чином: «при написанні почутого або внутрішнього задуманого слова в китайців ідеографічне письмо зображує умовними знаками не звуки мови, а поняття і механізми письма не залучають скроневих відділів кори головного мозку на відміну від представників інших народів». Це підтверджує необхідність індивідуалізації практики навчання з обліком етнокультурних і психофізіологічних здібностей студентів . Згідно із твердженнями Л. Виготського й А. Леонтьєва, складні функціональні системи спільно працюючих коркових зон формуються в процесі спілкування й предметної діяльності, тобто в результаті придбання людиною етносоціального досвіду . Отже, пізнавальна діяльність учнів у процесі навчання іноземній мові теж має етносоціальний генезис. Це дає підставу говорити про необхідність обліку методичних традицій Китаю у вивченні іноземної мови в умовах мовного середовища . Такий облік , на нашу думку, повинен здійснюватися як на початковому етапі, так і на просунутому з поступовим переходом на методи, використовувані в українському вузі .

Таким чином, ми вважаємо що:

1. Динамічні характеристики адаптації залежать від індивідуальних, національно-психологічних властивостей студентів.
2. Характер адаптаційного процесу до інокультурного середовища і навчальної діяльності обумовлений індивідуальними і етнопсихологічними особливостями особистості.
3. Індивідуально-типологічні особливості адаптивності обумовлені комбінацією (поєднанням) її показників, що презентують когнітивний, емоційно-мотиваційний та поведінковий компоненти.
4. Для прискорення адаптації студентів- іноземців в Україні, підвищення якості їх навчання, ефективної організації наукової роботи в системі підготовки кадрів для закордонних країн необхідно досліджувати моделі організації навчального процесу тих країн, звідки приїжджає молодь на навчання в нашу країну.